

Met het “besluit afschaffen rekentoets” lijken in het vmbo de mogelijkheden voor een aantal groepen leerlingen te vervallen, terwijl deze groepen gedurende de afgelopen jaren met betrekking tot de rekentoets wel gefaciliteerd werden. Hier zou ik graag een wat concretere uitwerking met argumenten bij zien. Zoals ik het nu lees zullen alle leerlingen binnen het vmbo namelijk hetzelfde schoolexamen met gelijke beoordeling moeten maken.

Hierbij verbaas ik mij bijvoorbeeld over de zin: “*in tegenstelling tot de andere vakken bestaat voor rekenen dus geen niveauverschil tussen de leerwegen*” met daarbij de opmerkingen dat leerlingen zonder wiskunde bij opstroom binnen het vmbo vrijgesteld zijn van rekenen. Tot voorheen vond er namelijk wel cijferdifferentiatie plaats binnen het vmbo. Ik vraag mij af of deze cijferdifferentiatie toch mogelijk blijft.

Daarnaast konden de leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg voorheen gebruik maken van de mogelijkheid om naast de rekentoets op 2F-niveau, ook de rekentoets op 2A-niveau te maken. Deze toets was een eenvoudigere variant en daardoor veel haalbaarder en maakbaarder voor de leerlingen in vmbo bb. Zoals ik het nu lees vervalt deze mogelijkheid. Terwijl het zo lijkt te zijn, dat deze zelfde leerlingen in de toekomst op het mbo wel de toets op 2A-niveau kunnen maken, zij stromen immers doorgaans in op niveau 2. (bron: <https://www.examenbladmbo.nl/examen/rekenen-2a/2019-2020>). Het examen op 2A-niveau is in het verleden echter met reden ontwikkeld, namelijk het feit dat de rekentoets op 2F-niveau voor veel leerlingen in de basisberoepsgerichte leerweg (nog) te moeilijk bleek. Het examen heeft hier dus een grote groep leerlingen bediend, die ook echt behoefte hadden aan een aangepast examen. Daarbij wil ik de opmerking maken, dat de leerlingen die in de toekomst een schoolexamen rekenen zullen moeten maken, vooral leerlingen zijn die bewust de keuze hebben gemaakt om geen examen te doen in het vak wiskunde. Deze keuze blijkt in de praktijk regelmatig met de haalbaarheid van het examen wiskunde voor deze leerlingen te maken te hebben. Ik twijfel dan ook zeer aan de haalbaarheid en maakbaarheid van een schoolexamen rekenen op 2F-niveau voor deze leerlingen. Ook mis ik de mogelijkheid tot het verminderen van angst en weerstand rondom rekenen, door een aangepaste haalbaarheid en maakbaarheid van de rekentoets. In de afgelopen jaren heb ik juist door deze 2A(ER)-toets een verbetering in de motivatie en daarmee de totale rekenvaardigheid van leerlingen op de basisberoepsgerichte leerweg kunnen bewerkstelligen.

Verder vraag ik mij ook af wat de mogelijkheden zijn voor leerlingen met ernstige rekenproblemen en dyscalculie. Deze leerlingen konden voorheen de aangepaste rekentoets op 2(A)ER-niveau maken. Dit was een toets meer ondersteuning bood bij het beantwoorden van de vragen. De aanpassing betrof zowel de eisen en de hulpmiddelen als de afnamecondities. Op het mbo lijkt\ ook deze mogelijkheid te blijven bestaan (bronnen: <https://www.examenbladmbo.nl/examen/rekenen-2er/2019-2020>, <https://www.examenbladmbo.nl/examen/rekenen-2a-er/2019-2020>). Maar op het vmbo wordt deze toets wel afgeschaft. De opmerking die wordt gemaakt is: “*Voor leerlingen met ernstige rekenproblemen kunnen scholen uiteraard aanpassingen doen aan het schoolexamen rekenen, mits zij hierbij het aangewezen referentieniveau in acht nemen. Scholen kunnen regels voor aanpassingen in het examen opnemen in het examenreglement, zoals zij dat bijvoorbeeld ook voor dyslexie doen.*” Echter in de brochure “Kandidaten met een beperking” staat te lezen: “*Compensatie is NIET van toepassing. Wat in de verklaringen met compensatie wordt bedoeld, is niet geheel duidelijk. Als een bril of een grotere letter gezien wordt als compensatie voor slecht zicht, dan is compensatie van toepassing. Compensatie in de vorm van genoegdoening elders (‘Dit is voor jou lastig, we geven je elders een bonus of een mildere beoordeling’) is in het examenstelsel niet van toepassing.*” Met daarbij: “*In de regelingen rondom het examen wordt niet gesproken over dispensatie of compensatie. Het uitgangspunt is: het examen beoogt te toetsen of de kandidaat voldoet aan de exameneisen. Die exameneisen zijn bindend, als daarop een uitzondering kan worden gemaakt, moet dat expliciet in de regelgeving zijn vermeld. De wijze van examinering kan er echter toe leiden dat een kandidaat een belemmering ondervindt bij het laten zien dat hij aan de exameneisen voldoet. Die belemmering kan (moet) zo mogelijk worden weggenomen. Door extra hulpmiddelen of door aanpassingen in het examen zelf, maar met inachtneming van de exameneisen.*” En: “*Voorbeeld Het zonder meer schrappen van fundamentele exameneisen in het schoolexamen (spelling!) past niet binnen die uitgangspunten. Wel past daarbinnen een kritische kijk op de wijze waarop de spelling in het schoolexamen wordt beoordeeld. Krijgt de dyslectische leerling voldoende mogelijkheden om zijn zwakke spellingsvaardigheid door andere vaardigheden te compenseren, of wordt hij er (te?) hard en eenzijdig op afgerekend?*” (bron: <https://www.examenblad.nl/document/brochure-kandidaten-met->

[een-7/2020/f=/brochure kandidaten met een beperking VO 2020 2.pdf](#) ) Dit lijkt dus te betekenen dat het niet mogelijk is om de leerlingen die voorheen recht hadden op het maken van de rekentoets op het 2ER-niveau op een zelfde manier te blijven faciliteren, door het laten maken van een aangepaste toets te laten maken en/of hen via hulpmiddelen als de voorheen wel toegestane aanvullende rekenkaart tegemoet te komen. Dit betekent dat het vak rekenen voor deze leerlingen zo een nog groter struikelblok zal vormen, waarbij ik ook hier graag aanhaal dat de 2(A)ER-toets op dit moment wel degelijk voorziet in de behoefte van een groep leerlingen. En ook hier geldt dat juist de leerlingen die de bewuste keuze maken om geen wiskunde op te nemen in het examenpakket, in de toekomst het schoolexamen rekenen zullen moeten maken. Vanzelfsprekend bood bij deze groep leerlingen de aanwezigheid van een 2(A)ER-toets de mogelijkheid om de rekenangst te waarmee veel van deze leerlingen kampen te verkleinen. Hierdoor heb ik bij meerdere leerlingen de motivatie en de totale rekenvaardigheid zien toenemen.

Al met al valt mij dus vooral op dat met het afschaffen van de rekentoets in het vmbo ook de mogelijkheid tot differentiëren voor bepaalde groepen leerlingen vervalft. Hierbij lijkt het erop dat deze mogelijkheid op het mbo wel lijkt te blijven bestaan. Ik vraag mij af waarom deze keuze is gemaakt, vooral daar het hier een overgangperiode betreft, waarbij het cijfer voor het vak rekenen niet in de uitslagbepaling van de leerlingen zal meewegen. Het vermelden van het cijfer op de bijlage van de cijferlijst, met daarbij de vermelding dat er gebruik is gemaakt van het aangepaste rekenniveau 2A, 2AER of 2ER, doet mijns inziens veel meer recht aan de wens om het rekenniveau van de leerlingen voor het vervolgonderwijs zichtbaar te maken, daar de examinering in het vervolgonderwijs ook op dat betreffende niveau zal plaatsvinden. Daarnaast zijn het juist deze leerlingen die tot op heden vaak de bewuste keuze maken (of zelfs al hebben gemaakt) om geen examen af te leggen in het vak wiskunde, daar zij daar (deels) tegen dezelfde problemen oplopen. Ondanks het feit dat het schoolexamen rekenen niet mee zal wegen in de uitslagbepaling, zal dit schoolexamen er met name voor de eerder genoemde groepen leerlingen als een flinke verzwaring van het examenprogramma gelden, waarbij (het uitzicht op) een onvoldoende resultaat absoluut niet motiverend zal werken. Wat mij betreft zijn er hier dus sprake van gemiste kansen met betrekking tot het verbeteren van de rekenvaardigheid van leerlingen. Ik zou graag zien dat er dan ook de mogelijkheden tot differentiatie binnen het schoolexamen rekenen uitgewerkt worden.

13-01-2020